

MONITORIZAREA MASS-MEDIEI ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ pentru alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023

Raport nr.3
24 octombrie – 4 noiembrie 2023

Acest raport este parte a proiectului „Presa în sprijinul democrației, incluziunii și responsabilității în Moldova” (MEDIA-M), finanțat de USAID, Ambasada Marii Britanii la Chișinău și implementat de Internews în Moldova, care are ca scop promovarea dezvoltării mass-media independente și profesionale, și crearea unui sector media mai rezistent la presiunile politice și economice. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Scopul și obiectivele proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-mediei în campania electorală și accesul concurenților electorali la mass-media. Monitorizarea analizează tendințele reportericești care pot afecta performanța instituțiilor mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

Perioada de monitorizare: 1 octombrie – 5 noiembrie 2023

Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența / impactul: național, regional
- Tipul de media: audiovizual
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

Lista instituțiilor mass-media monitorizate:

Moldova 1 (21:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
TVR Moldova (18:00) – post cu acoperire națională, difuzează în limba română;
Jurnal TV (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
Pro TV (20:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limba română;
TV 8 (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în română și rusă;
Cinema 1 (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile rusă și română;
ITV (20:00) – post privat, acoperire națională; difuzează în limbile română și rusă.
Orizont TV (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
Vocea Basarabiei TV (18:30) – post privat, acoperire națională, difuzează în limba română;
Exclusiv TV (20:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă.

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al principalelor buletine de știri zilnice de la fiecare post de televiziune, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui concurent electoral/unei sau altei concurențe electorale.

Materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Potrivit standardelor profesionale, Codului deontologic al jurnalistului și Codului Serviciilor Media Audiovizuale, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective și să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor constituie un prim criteriu de prezentare a realității prin prisma opiniilor jurnalistului. Filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii. De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate

Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat – cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel

Încât anumite părți să apară în lumină negativă – ridică semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul deontologic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul.

Acronime utilizate în raport:

CEC – Comisia Electorală Centrală

APC – Administrația Publică Centrală

APL – Administrația Publică Locală

CC- Curtea Constituțională

UE – Uniunea Europeană

CSE – Comisia pentru Situații Excepționale

PSDE - Partidul Politic Partidul Social Democrat European

PCRМ - Partidul Politic Partidul Comuniștilor din Republica Moldova

PL - Partidul Politic Partidul Liberal

PSRM - Partidul Politic Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

PVE - Partidul Politic Partidul Verde-Ecologist

NOI – Partidul Politic Noua Opțiune Istorică

PN - Partidul Politic Partidul Nostru

PRM – Partidul Politic Partidul Republican din Moldova

UCM - Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova

PPE – Partidul Politic Partidul European

PPDM - Partidul Politic Partidul Popular Democrat din Moldova

PC – Partidul Politic Partidul Conservator

PNL – Partidul Politic Partidul Național Liberal

PLDM – Partidul Politic Partidul Liberal Democrat din Moldova

DA - Partidul Politic Democrația Acasă

PRM - Partidul Politic Partidul Regiunilor din Moldova

PPSM - Partidul Politic Partidul Popular Socialist din Moldova

PPDA – Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr

AUR - Partidul Politic Alianța pentru Unirea Românilor

PUN - Partidul Politic Partidul Unității Naționale

PAS - Partidul Politic Partidul Acțiune și Solidaritate

PACE - Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa

PS - Partidul Politic Partidul Schimbării

PDCM - Partidul Politic Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei

PPN - Partidul Politic Partidul Progresului Național

CUB - Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare

MAN - Partidul Politic Mișcarea Alternativa Națională

PNM - Partidul Politic Partidul National Moldovenesc

ALDE – Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa

3. Datele monitorizării

Moldova 1

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, postul public de televiziune a difuzat 77 de știri cu caracter electoral direct și indirect. Știrile electorale directe (64) s-au referit la prioritățile din programele electorale ale candidaților pentru funcția de primar al municipiului Chișinău, reținerea unor reprezentanți ai Partidului Șansă într-un dosar de finanțare ilegală, acreditarea observatorilor pentru alegerile locale, știri cu și despre candidații care au participat la dezbaterile electorale organizate de Moldova 1 și Radio Moldova, suspendarea licențelor de emisie a șase televiziuni în baza deciziei CSE, evenimentele cu implicarea membrilor Partidului Șansă de până la scoaterea acestuia din cursa electorală, promisiunile bașcanei Evghenia Guțul pentru locuitorii din UTA Găgăuzia și raioanele Taraclia și Orhei, concluziile și constatările Promo-LEX și ale ENEMO privind procesul electoral etc. Toate știrile electorale directe au fost inserate la rubrica „Electorală 2023”. Știrile cu caracter electoral indirect (13) s-au referit la ajutorul oferit de Guvern pentru perioada rece a anului, la posibilitatea reducerii tarifului pentru energie electrică pentru consumatorii casnici din nordul țării, la posibilitatea majorării salariilor profesorilor, alocarea de fonduri pentru modernizarea domeniului educației, subvenții acordate fermierilor, progresele înregistrate de Republica Moldova pe calea integrării europene etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Știrile și reportajele realizate de Moldova 1 în perioada de raport, în mare parte, au respectat principiile neutralității, echidistanței și imparțialității. În perioada monitorizării, postul de televiziune public s-a axat pe subiecte care vizează prioritățile concurenților electorali, fiindu-le oferit acces mai mult sau mai puțin egal. Totuși, prin modalitatea de prezentare, Moldova 1 a defavorizat ușor candidații Partidului Șansă și pe reprezentanta PCRM, Diana Caraman, candidata pentru funcția de primar al municipiului Chișinău. De exemplu, în cazul Dianei Caraman, Moldova 1 a insistat pe incidentul din cadrul dezbaterilor electorale, când aceasta a fost exclusă pentru că nu s-a conformat regulamentului de a vorbi în limba română. Reporterii Moldova 1 au accentuat în titlurile știrilor de referință anumite aspecte care au fost la limita amestecului dintre fapte și opinii, astfel punând-o pe candidată într-o lumină negativă, de exemplu: *„Comuniști noi, obiceiuri vechi”* sau *„Caraman vede peste tot naziști”*.

Moldova 1 a citat și menționat în știrile cu caracter electoral direct 16 candidați. De cea mai amplă reflectare s-a bucurat candidatul MAN, Ion Ceban, care a fost protagonistul a nouă materiale, fiind astfel ușor favorizat prin numărul mai mare de știri în comparație cu ceilalți candidați. Urmează Lilian Carp (PAS) și Vasile Bolea (Partidul Renaștere), care au apărut în câte patru materiale fiecare. Candidatul PSDE, Vadim Brînzaniuc, a fost protagonistul a trei știri, iar Cristina Vulpe (Partidului Șansă), Adrian Albu (PSRM), Diana Caraman (PCRM), Andrei Donică (Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Nadejda”), Alexei Lungu (Partidul Șansă) au fost reflectați în câte două știri fiecare. Alți șase concurenți au fost protagoniștii a câte o știre fiecare.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În materialele cu caracter electoral direct difuzate în perioada 24 octombrie – 4 noiembrie, Moldova 1 a inclus, de regulă, opinia unei singure surse și nu a oferit informații de context. Doar în 14 din cele 77 materiale monitorizate a fost asigurat pluralismul de opinie.

În perioada de raport, Moldova 1 a avut 14 materiale controversate, în majoritatea (11) fiind asigurat echilibrul surselor și/sau dreptul la replică/opinie. În trei materiale postul public de televiziune nu a asigurat dreptul la replică celor vizați. În primul din ele, din 1 noiembrie („8

localități, fără „Șansă”) despre decizia CEC de a anula înregistrarea a opt candidați la funcția de primar și consilier din partea Partidului Șansă, Moldova 1 nu a inclus opinia reprezentanților partidului. Într-o altă știre din 1 noiembrie („*Nesterovschi, în arest*”), despre faptul că Alexandr Nesterovschi, acuzat de corupere pasivă, rămâne în arest preventiv, Moldova 1 a menționat că „*Nesterovschi este susținut de Partidul Renaștere, afiliat lui Ilan Șor, condamnat la 15 ani de pușcărie în dosarul fraudă bancare*”, fără a include și opinia/replica celor de la Partidul Renaștere. Al treilea caz de neasigurare a dreptului la replică a fost înregistrat într-o știre din 3 noiembrie („*Rusia vrea destabilizare*”) care îl citează pe directorul SIS, Alexandru Mustăță, potrivit căruia, Rusia a pus la cale un scenariu pentru a înlătura guvernarea de la Chișinău, menționându-se în context și Partidul Șansă. Și în acest caz, Moldova 1 nu asigurat celor vizați dreptul la replică.

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul public de televiziune a asigurat un echilibru relativ al surselor, bărbații fiind citați de 63 de ori, iar femeile – de 37 de ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor cu caracter electoral direct sau indirect, Moldova 1 a utilizat un limbaj neutru în raport cu majoritatea candidaților, excepție fiind cei ai Partidului Șansă. În unele știri, Moldova 1 a admis etichetări: „...*prin intermediul grupărilor criminale conduse de condamnatul penal Ilan Șor*”, „*Ministrul Energiei a vorbit despre așa-zisul contract publicat de bașcanul Evghenia Guțul, care are legături cu oligarhul fugar Ilan Șor....*”, „*Bașcanul de la Comrat și oligarhul fugar Ilan Șor au promis pensionarilor din autonomia găgăuză și din raioanele Orhei și Taraclia un ajutor financiar de 1000 lei în ajunul alegerilor locale generale*”, iar în alte materiale au fost admise ironii, cu precădere în titlurile știrilor: „*Fără «Șansă» la alegeri*”, „*8 localități, fără «Șansă»*”, „*Șansa Rusiei*”.

Imaginile puse pe post au fost în corespundere cu normele deontologice.

TVR Moldova

Implicarea în campania electorală

În perioada 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, TVR Moldova a pus pe post 71 de știri cu caracter electoral direct și indirect. Cele mai multe dintre acestea (56) au fost prezentate în cadrul rubricii „*Alege primarul. Buletin electoral*” și s-au referit la promisiunile candidaților și activitățile lor de campanie, acuzații ale unor concurenți electorali la adresa altora, percheziții la membrii Partidului Șansă și excluderea acestei formațiuni din cursa electorală, activitatea Comisiei Electorale Centrale în contextul alegerilor locale generale din 5 noiembrie și prezentarea concluziilor Raportului interimar al Misiunii internaționale de observare a alegerilor ENEMO, dar și a celui de-al patrulea raport de monitorizare a campaniei electorale realizat de Asociația Promo-LEX.

În afara rubricii electorale au fost prezentate alte 15 subiecte, care s-au referit la evoluțiile în dosarul deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan (Partidul Renaștere), promisiuni legate de reducerea prețului la gaz în autonomia găgăuză, crearea unui institut pentru sprijinirea integrării RM în UE, majorarea ajutorului social pentru perioada rece a anului, promisiuni din partea oficialilor europeni privind acordarea asistenței macrofinanciare RM, dar și la „*mesajul puternic de susținere a parcursului european al Republicii Moldova transmis de peste 80 de oficiali europeni*” în ajunul alegerilor locale etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele cu caracter electoral direct difuzate de TVR Moldova au fost obiective și echidistante, fără a fi sesizată favorizarea sau defavorizarea unor concurenți electorali. În total,

postul a reflectat subiectele de campanie a 16 concurenți care aspiră la fotoliul de primar al mun. Chișinău. De asemenea, au fost vizați în știri alți doi candidați care luptă pentru primăriile locale.

Candidatul MAN, Ion Ceban, a apărut în cele mai multe știri (nouă), dintre care cinci au vizat activitățile sale de campanie, iar în alte patru cazuri a fost citat/acuzat/invitat la dezbateri publice de către contracandidatul său Victor Chironda de la PPDA. Ion Ceban este urmat de Victor Chironda, PPDA, și Alexei Lungu de la Partidul Șansă cu câte șapte apariții fiecare, ultimul fiind vizat/menționat în special în cazul excluderii formațiunii din cursa electorală sau a tentativelor de corupere a alegătorilor. Lilian Carp de la PAS și Vadim Brînzaniuc de la PSDE au avut câte patru apariții fiecare, Ion Purice de la PL - trei apariții. Cristina Vulpe de la Partidul Șansă, Adrian Albu de la PSRM, Vasile Bolea de la Partidul Renaștere, Ruslan Codreanu de la Blocul electoral „Ruslan Codreanu”, Ștefan Gligor de la Partidul Schimbării, Andrei Donică de la Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Nadejda” și Roman Mihăeș de la PNL au fost protagoniștii a câte două știri fiecare. Alți trei candidați au fost menționați o singură dată.

În câteva materiale difuzate în afara rubricii electorale a fost pusă în lumină pozitivă administrația publică centrală și, respectiv, candidații în alegeri din partea partidului de guvernământ. De exemplu, în buletinul de știri din 24 octombrie postul a informat despre inițiativa de a crea un institut pentru sprijinirea integrării RM în UE la inițiativa Senatului României, despre lansarea Centrului de excelență în agricultură la Universitatea Tehnică a Moldovei și a Institutului Național pentru Educație și Leadership, la ambele evenimente participând ministrul Educației și Cercetării. Totodată, postul a informat despre vizita premierului Dorin Recean la Bruxelles (26 octombrie) vorbind despre asistența macrofinanciară de 72,5 mil. euro din partea UE, care *„va fi transferată până la sfârșitul acestei luni și va fi folosită pentru asigurarea stabilității macrofinanciare și reformelor necesare procesului de integrare europeană”*.

În ajunul alegerilor locale, la 4 noiembrie, TVR Moldova a informat că *„peste 80 de oficiali europeni au transmis un mesaj puternic de susținere a parcursului european al Republicii Moldova”*. Declarațiile au fost făcute la reuniunea președinților comisiilor pentru Afaceri Externe din țările UE, găzduit în premieră la Chișinău. În cadrul evenimentului, președintele Parlamentului Igor Grosu s-a referit la *„țările UE care au fost alături de noi mereu, iar în ultimii doi ani am avut lumină, căldură, siguranță în ziua de mâine fără a fi șantajați”*.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În ceea ce privește pluralismul de opinie, din cele 71 de materiale supuse monitorizării, acesta a fost asigurat în 15 cazuri, în celelalte știri fiind citată doar o singură sursă.

Din cele 23 de știri care au avut un caracter controversat, TVR Moldova a oferit dreptul la replică, asigurând echilibrul surselor în 20 cazuri. Alte trei știri au rămas neechilibrate: un material despre ședința CEC privind solicitarea SIS de a scoate din cursa electorală doi candidați ai Partidului Șansă (30 octombrie), știrea privind un nou dosar de finanțare ilegală a partidelor și spălare de bani (31 octombrie), predarea benevolă la poliție a sumelor de bani primite de la reprezentanții unui partid politic (2 noiembrie).

Din perspectiva asigurării egalității de gen, postul a acordat prioritate surselor de sex masculin. Astfel, bărbații au fost citați/menționați de 80 de ori, în timp ce femeile - de 23 de ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de TVR Moldova a respectat în mare parte rigorile deontologice, cu excepția a două cazuri (3 noiembrie) în care au fost folosite etichetele *„grup criminal organizat, condus de oligarhul fugar Ilan Șor”* și *„grupări criminale conduse de condamnatul penal Ilan Șor”*. În cazul imaginilor video nu au fost sesizate abateri de la normele legale.

Jurnal TV

Implicarea în campania electorală

În intervalul 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, postul de televiziune Jurnal TV a prezentat în cadrul principalului buletin de știri al zilei 40 de știri cu caracter electoral direct și indirect. Dintre acestea, 25 au fost inserate în cadrul rubricii „Alegeri locale 2023” și s-au referit, în mare parte, la promisiunile electorale ale concurenților înscriși în cursa pentru funcția de primar general al mun. Chișinău, dar și pentru suburbiile capitalei, activitatea Comisiei Electorale Centrale în contextul alegerilor, prezentarea câtorva cazuri de cumpărare a alegătorilor, acuzați de „acceptare a finanțării Partidului Renaștere de către un grup criminal condus de Ilan Șor”, efectuarea perchezițiilor la sediul Partidului Șansă și excluderea acestei formațiuni din cursa electorală în ultima zi de campanie.

În perioada monitorizată, Jurnal TV a pus pe post și 15 materiale cu caracter electoral indirect, care s-au referit la suspendarea licenței de emisie pentru șase posturi TV, evoluții în dosarul deputaților Irina Lozovan și Alexandr Nesterovschi, discuții în contextul declarațiilor bașcanului autonomiei găgăuze privind semnarea contractului de achiziții a gazului de la o firmă din Turcia, care ar permite locuitorilor din autonomie să beneficieze de gaz la un preț de 10 lei/m³, majorarea, din anul viitor, a salariilor angajaților din domeniul educației, lansarea programului „Ajutor la contor”, majorarea sprijinului financiar pentru perioada rece a anului, reconfirmarea suportului Alianței Nord-Atlantice pentru Republica Moldova și consolidarea relațiilor cu autoritățile de la Chișinău în aceste „vremuri complicate”.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

În perioada de monitorizare, știrile și reportajele cu caracter electoral direct realizate de Jurnal TV au respectat principiile neutralității, obiectivității și imparțialității, campania electorală fiind reflectată echidistant, fără a fi observată favorizarea concurenților. În mare parte, candidaților la funcția de edil al capitalei le-au fost oferite șanse egale de prezentare a priorităților electorale în funcție de evenimentele electorale organizate.

În materialele electorale, Jurnal TV a prezentat promisiunile a 16 concurenți electorali care aspiră la funcția de edil al capitalei și a unui pretendent la funcția de consilier municipal, dar și a patru candidați electorali pentru fotoliul de primar al or. Durlăști, suburbie a capitalei. Jurnal TV a utilizat același format pentru prezentarea priorităților electorale ale candidaților, în cadrul unei știri fiind enunțate promisiunile a patru-cinci concurenți. Știrile au avut același titlu: „Candidații se întrec în promisiuni electorale”.

Cele mai multe apariții în știrile cu caracter electoral direct le-a avut Vasile Bolea de la Partidul Renaștere (cinci ori) și Ion Ceban de la MAN (cinci știri – în trei a fost vorba despre promisiuni electorale, iar în două despre acuzații directe sau indirecte la adresa sa), aceștia fiind urmași de Lilian Carp de la PAS (patru ori). Câte trei apariții au avut Adrian Albu de la PSRM, Ion Bulgac de la CUB, Vadim Brînzaniuc de la PSDE și Victor Chironda de la PPDA. Câte două apariții au avut Roman Mihăeș de la PNL, Constantin Butucel de la PACE și Andrei Donică de la Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Nadejda”. Alți șapte concurenți electorali au avut câte o singură apariție.

În știrile cu caracter electoral direct nu a fost remarcată favorizarea vreunui concurent electoral. Partidul Șansă a fost menționat în cinci știri, toate cu conotație negativă, care s-au referit la efectuarea perchezițiilor la sediul partidului (26 octombrie), obținerea finanțărilor ilegale din partea Federației Ruse (27 octombrie), posibilitatea excluderii și excluderea candidaților Partidului Șansă din cursa electorală, aceștia fiind suspectați de coruperea alegătorilor (31 octombrie și 2 noiembrie) și excluderea formațiunii din cursa electorală (3 noiembrie).

În ceea ce privește subiectele cu caracter electoral indirect, autoritățile centrale au fost puse în lumină pozitivă în șase știri - despre lansarea programului „Ajutor la contor”, promisiuni de majorare a salariilor în educație și sprijinul financiar pentru perioada rece a anului, prin declarații de susținere a parcursului european al țării etc. Astfel, indirect, partidul de

guvernământ și candidații acestuia în alegerile locale generale au fost beneficiat de context pozitiv.

Reprezentanții MAN au fost defavorizați de o știre făcută în baza unei investigații a Jurnal.md în care se spune că protagonistul „duce o viață opulentă, deține mașini și haine scumpe, dar și mai multe proprietăți, care ar fi fost cumpărate pe banii statului. Este vorba despre viceprimarul capitalei, Irina Gutnic, care este și candidat al partidului Mișcarea Alternativa Națională pentru funcția de consilier municipal Chișinău. Colegii o numesc, mai în glumă, mai în serios „Malvina”. Într-o investigație, realizată de portalul Jurnal.md, se arată că Irina Gutnic ar fi fost implicată direct în criza de anul trecut de la Apă-Canal Chișinău, privind asigurarea capitalei cu servicii de apă și canalizare.”

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În știrile difuzate în perioada de raport, Jurnal TV a asigurat o diversitate relativă a surselor. În 17 materiale au fost incluse mai multe opinii la subiect. Celelalte materiale au fost bazate pe o singură sursă de informații.

Din cele 22 de știri controversate, puse pe post în perioada de raport, Jurnal TV a respectat echilibrul surselor în 15 cazuri, solicitând și opinia celor vizați. În alte șapte cazuri, postul fie a solicitat reacția, dar cei vizați nu au răspuns, fie a prezentat doar poziția autorităților (știrea din 1 noiembrie privind acordarea banilor pentru cumpărarea voturilor; știrea din 2 noiembrie privind candidații Partidului Șansă pentru funcția de primar și de consilier care au fost excluși din cursa electorală în opt localități; știrea din 3 noiembrie despre publicarea de către CNA a imaginilor video din dosarul în care deputatul Irina Lozovan este acuzată de intermedierea finanțării Partidului Renaștere de către un grup criminal condus de Ilan Șor), fie a menționat că „cei vizați nu au reacționat, deocamdată”, fără a fi evident efortul jurnaliștilor de a identifica cea de-a doua sursă de informare (știrea din 3 noiembrie privind eliminarea din cursa electorală a Partidului Șansă).

Din perspectiva gender, subiectele difuzate de Jurnal TV au fost dezechilibrate, în știri prevalând sursele de sex masculin (75), în raport cu cele de sex feminin (12).

Limbajul și imaginile video utilizate

Jurnal TV a folosit în știrile electorale un limbaj neutru, cu excepția utilizării de câteva ori a etichetei „fugarul oligarh Ilan Șor”. În ceea ce privește imaginile care au însoțit subiectele electorale acestea au respectat în mare parte normele deontologice. Excepție a fost un singur caz (1 noiembrie), când în cadrul unei intervenții telefonice a președintelui Moldovagaz, Vadim Ceban, privind „gazul politic de la bașcan”, pe ecran, în dreptul fotografiei lui Vadim Ceban, a fost scris „Igor Dodon, președintele Moldovagaz”.

TV8

Implicarea în campania electorală

În perioada 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, postul de televiziune TV8 a difuzat în buletinele din prime-time 44 de materiale relevante prezentei monitorizări. 38 dintre acestea au fost incluse la rubrica „Electorală 2023”. Acestea au informat despre soluțiile propuse de candidați pentru anumite probleme ale comunităților, prioritățile programelor electorale ale candidaților, tipărirea buletinelor de vot de către CEC și detalii despre procesul electoral, probe video despre persoanele reținute în urma perchezițiilor la sediul Partidului Șansă, știri făcute în baza participării candidaților electorali la dezbaterile organizate de TV8, publicitatea electorală și eficiența acesteia, suspendarea licențelor de emisie pentru șase televiziuni, solicitarea CEC-ului de a exclude candidații Partidului Șansă din cursa electorală, implicit excluderea acestora în baza deciziei CSE în ultima zi de campanie (3 noiembrie 2023), declarațiile bașcanei Evghenia Guțul potrivit cărora cetățenii din UTA Găgăuzia și raioanele Taraclia și Orhei vor beneficia de gaze la 10 lei/m3, constatările unui nou raport al organizației Promo-LEX privind

procesul electoral, totalizarea campaniei electorale făcută de unii candidați pentru funcția de primar al capitalei și altele.

Totodată, au fost analizate și contabilizate șase știri difuzate în afara rubricii electorale. Acestea s-au referit la „*compensațiile mai mari la căldură*” oferite de Guvern pentru familiile cu venituri reduse (două știri), la reparația podului de pe strada Mihai Viteazul ce va dura mai mult decât a fost preconizat, termenul fiind extins din cauza lucrărilor neprevăzute, eliberarea de sub control judiciar a celor trei persoane reținute în urma perchezițiilor la sediul Partidului Șansă într-un dosar de finanțare ilegală a formațiunii, vizita premierului Dorin Recean la Bruxelles unde a avut o întrunire cu secretarul general NATO și inaugurarea Centrului de Excelență Agrotek Arena, de la Universitatea Tehnică a Moldovei, la care a participat și ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În mare parte, știrile cu caracter electoral, difuzate de TV8, au fost obiective și echidistante. TV8 nu a favorizat sau defavorizat anumiți concurenți electorali, prezentându-i pe toți într-un mod neutru și mediatizând evenimente și declarații ale diverșilor concurenți care au organizat activități relevante procesului electoral.

În perioada de raport, TV8 a reflectat declarațiile și evenimentele a 22 candidați. Cele mai multe apariții i-au revenit candidatului la funcția de primar al orașului Orhei și lider al Partidului Șansă, Alexei Lungu - cinci știri, în contextul mai multor evenimente cu conotație negativă care s-au desfășurat în jurul acestui partid (reținerile unor simpatizanți, solicitarea de a exclude partidul din cursa electorală, interceptările din cadrul dosarului de finanțare ilegală a partidului etc.). Urmează candidatul PSRM la primăria capitalei Adrian Albu cu trei apariții. Ion Ceban (MAN), Vadim Brînzaniuc (PSDE), Lilian Carp (PAS), Vladimir Bolea (Partidul Renaștere), Andrei Donică (Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Nadejda”) au avut câte două apariții fiecare, iar alți 15 concurenți - câte o apariție fiecare.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Din cele 38 știri electorale, peste jumătate – 21 – au avut caracter de conflict, în care anumiți actori electorali fie au fost acuzați, fie li s-a imputat anumite ilegalități. În toate materialele, cu excepția a două dintre ele, TV8 a asigurat dreptul la replică celor vizați prin citare directă sau indirectă sau prin mențiunea „*Am încercat să obținem o reacție de la reprezentanții fostului Partid Șor, însă aceștia nu au răspuns nici la apeluri, nici la mesaje*”. În cazul în care nu a fost posibil de inclus reacția în știre, în cadrul aceluiași buletin informativ, prezentatoarea a revenit și a menționat că: „*Acum câteva minute liderul Șansă, Alexei Lungu, a venit cu prima reacție după ce partidul a fost scos din cursă. Acesta a scris pe rețelele de socializare că...*”.

În două materiale, TV8 nu inclus reacția celor vizați și s-a rezumat doar la a menționa că: „*Până la această oră, atât liderii Partidului Renaștere, cât și Ilan Șor nu au comentat imaginile făcute publice de CNA*” (3 noiembrie), sau „*...cei de la Șansă deocamdată nu au comentat*” (4 noiembrie). Acestea mențiuni nicidecum nu pot fi calificate ca și asigurarea dreptului la replică pentru cei vizați.

În ceea ce privește asigurarea egalității de gen, TV8 a oferit acces în știri unui număr de 86 de bărbați și 26 de femei, ceea ce reprezintă o proporție de peste trei la unu în favoarea surselor de gen masculin. Dezechilibrul de gen poate fi explicat prin includerea în materialele cu tentă electorală a candidaților electorali, care sunt în majoritate bărbați.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de TV8 a fost, în general, neutru, iar imaginile video care au însoțit materialele au fost în conformitate cu normele deontologice. În una din știri, TV8 a recurs la etichetare – „*bani proveneau de la fugarul Ilan Șor*” (3 noiembrie).

Pro TV Chișinău

Implicarea în campania electorală

În perioada 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, postul de televiziune Pro TV Chișinău a difuzat 51 de subiecte cu caracter electoral direct și indirect. 27 de materiale s-au regăsit la rubrica „Electorală 2023”. Acestea au reflectat participarea concurenților electorali la dezbaterile difuzate de Pro TV Chișinău, promisiunile concurenților lansate în campanie și declarațiile/acuzațiile făcute de aceștia, procese electorale, percheziții într-un dosar penal ce vizează Partidul Șansă, dosare penale privind coruperea alegătorilor, dosarul penal pe numele deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan (Partidul Renaștere), excluderea din campania electorală a Partidului Șansă, secvențe din discursul președintei Maiei Sandu înainte de alegerile locale, constatările Asociației Promo-LEX, precum și a Misiunii Internaționale de Observare a Alegerilor ENEMO, retrospectiva campaniei electorale, opinii exprimate de cetățeni de la Bălți etc.

Știrile difuzate în afara rubricii electorale au reflectat decizia Curții de Apel Chișinău în dosarul deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, compensațiile ce vor fi oferite de Guvern în perioada rece a anului, conferința de presă cu participarea prim-ministrului Dorin Recean și a lui Jens Stoltenberg, secretar general al NATO, restanțe la salariile angajaților unor primării, ajutor financiar pentru 100 de școli care vor repara sau construi grupuri sanitare, blocarea a 31 de site-uri și suspendarea licențelor de emisie a șase posturi de televiziune, precum și reacția societății civile etc.

Sâmbătă, 4 noiembrie, cu o zi înainte de alegeri, Pro TV Chișinău nu a mai avut o rubrică electorală, difuzând opt știri despre procese electorale, opinii ale cetățenilor privind așteptările de la edilul capitalei, probleme ale mun. Chișinău, dar și ale satului Delacău din Anenii Noi.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de monitorizare, 25 de concurenți electorali au avut acces în știrile Pro TV Chișinău. Cele mai multe apariții i-au revenit lui Victor Chirona (PPDA) – patru apariții, urmat de Ion Ceban (MAN), Adrian Albu (PSRM), Vasile Bolea (Partidul Renaștere), Roman Mihăeș (PNL), Lilian Carp (PAS), Vadim Brînzaniuc (PSDE), Andrei Donică (Mișcarea Profesioniștilor „Speranța – Nadejda”) cu câte trei apariții. Celorlalți concurenți le-au revenit câte una sau două apariții. Reprezentanții Partidului Politic Șansă au fost menționați/citați în opt știri, dintre care șapte au avut conotație negativă, reflectând evenimentele ce au avut tangență cu acest partid. Postul de televiziune nu a avut știri separate pentru evenimentele/declarațiile candidaților, ci a realizat materiale comune în care a reflectat implicarea în campanie a mai multor concurenți.

Pro TV Chișinău nu a favorizat sau defavorizat în mod evident vreun concurent electoral. În ultima zi de campanie (3 noiembrie), postul de televiziune a pus pe post o retrospectivă, folosind elemente din materialele difuzate pe parcursul campaniei. Autorii au accentuat: *„Fiecare concurent a venit cu propria listă de promisiuni și spoturi electorale. În încercarea de a-și aduna voturi, unii pretendenți la funcția de primar al capitalei și-au etalat talentele, iar alții au mizat pe tehnologie și inteligență artificială”*. În acest material, Pro TV Chișinău a scos în evidență incidente și a pus pe post o secvență de la un eveniment electoral al PCRM cu un tricolor care a căzut în mijlocul unui discurs, continuând cu *„Și cum lista de promisiuni a fost lungă, unii candidați uitau pe alocuri ce au de spus”*, afirmație urmată de o secvență dintr-un discurs al lui Adrian Albu (PSRM). În același material autorii menționează: *„Alte partide au încercat să facă din lansarea în campanie, evenimente grandioase, dar în ultimele momente, scenariul a fost dat peste cap”*, difuzând o secvență de la un eveniment electoral al PAS. Jurnaliștii au mai subliniat că *„unii candidați au avut parte de ghinion”*, arătându-l pe Ion Ceban (MAN) care a spus *„Partea stângă și ochiul stâng, am avut un incident de dimineață, mi-a intrat o insectă atunci când eram pe trotinetă. Dacă curge o lacrimă, să știți că e o problemă de ordin tehnic”*. În același material, Pro TV Chișinău a dat frânturi din spoturi electorale și a subliniat că unii concurenți au făcut promisiuni care depășesc atribuțiile unui primar, difuzând un citat de-al lui Vadim Brînzaniuc (PSDE) care a propus înființarea unei companii municipale – Air

Chișinău, dar și un citat de-al lui Vasile Bolea (Partidul Renaștere) care a promis pâine la un leu pentru persoane în etate.

Un material difuzat sâmbătă, 4 noiembrie, în „ziua tăcerii”, însoțit de coloană sonoră și generalizări din partea autorilor, a fost în măsură să-l defavorizeze pe Ion Ceban. Materialul scoate în evidență problemele de infrastructură ale capitalei. În intro, prezentatoare susține: *„Viitorul primar al Chișinăului va moșteni un oraș cu drumuri proaste, ambuteiaje și lipsa locurilor de parcare. Acestea sunt doar câteva dintre problemele invocate de locuitorii capitalei. Astfel că cel care va câștiga alegerile va avea mult de muncă”*. În stand-upuri, jurnalista menționează: *„Strada Industrială din sectorul Ciocana nu a fost reparată de zeci de ani și arată mai degrabă ca un drum de țară”, „Potrivit unui studiu realizat de Primărie încă în 2019, podul Ismail trebuie de reparat, iar lucrările nu pot fi amânate. Din câte putem observa, totuși, acestea au fost amânate, iar situația se agravează pe zi ce trece. Șoferii și pietonii recunosc că merg pe aici cu frică”*.

În perioada de monitorizare, Pro TV Chișinău a mai difuzat șase știri în măsură să favorizeze ușor administrația publică centrală și care pot contribui la transferul de imagine pozitivă pentru concurenții partidului de guvernământ, implicați în alegeri. Știrile s-au referit la compensațiile oferite de stat în perioada rece a anului (26 octombrie și 1 noiembrie); despre vizita delegației conduse de prim-ministrul Dorin Recean la Bruxelles, *„În cadrul căreia au avut mai multe întreveneri, inclusiv cu înaltul reprezentant al UE pentru afaceri externe și politică de securitate, Josep Borrell. Oficialii au discutat despre consolidarea relațiilor dintre Republica Moldova și UE, progresele în procesul de implementare a reformelor și cooperarea în domeniul energetic”* (26 octombrie); despre 100 de școli care vor beneficia de ajutor financiar din partea UNICEF și Ministerului Educației și Cercetării pentru a repara sau construi grupuri sanitare (28 octombrie); despre vizita președintelui Portugaliei în Republica Moldova și întrevenera pe care a avut-o cu Maia Sandu (30 octombrie); inaugurarea la Orhei a unui cabinet pentru victimele violenței, în cadrul unei rețele de unități medicale care urmează să fie deschise în spitalele din toată țara, rețea care *„a fost creată sub egida Ministerului Sănătății, cu suportul Fondului ONU pentru Populație”* (31 octombrie).

Un material difuzat pe 29 octombrie cu burtiera „Guvernul a promis...și atât” despre mai multe *„primării din țară care au restanțe la plățile salariale după ce Guvernul a alocat un spor lunar de 1.300 de lei pentru angajați fără să aloce și bani pentru asta”* pune în lumină negativă Executivul.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Cu excepția a două știri, restul materialelor monitorizate (49) nu pot fi considerate pluraliste, acestea prezentând o singură perspectivă cu referire la subiectul abordat.

În perioada de raport, Pro TV Chișinău a difuzat 31 de materiale controversate, în 17 dintre acestea fiind asigurat dreptul la replică sau echilibrul de surse. Dreptul la replică nu a fost asigurat pe deplin în știri ce au reflectat dezbaterile electorale de la Pro TV Chișinău (25 octombrie și 3 noiembrie), suspiciunile privind finanțarea ilegală a campaniei electorale (30 octombrie), excluderea Partidului Șansă din cursa electorală (2 noiembrie), probe video în dosarul penal în care e vizată Irina Lozovan (3 noiembrie), constatările Asociației Promo LEX (3 noiembrie), opinii exprimate de cetățeni în trei materiale despre situația din mai Chișinău, Bălți, satul Delacău (3 și 4 noiembrie).

De menționat că pe 30 octombrie, ziua în care CSE a decis blocarea a 31 de site-uri și suspendarea licențelor de emisie a șase posturi de televiziune, Pro TV Chișinău a difuzat cinci materiale la subiect. Analizate separat, trei dintre acestea pot fi considerate dezechilibrate din punctul de vedere al asigurării echilibrului de surse. Analizate ca un tot întreg, cele cinci știri au reflectat pozițiile tuturor celor vizati.

În alte două știri, Pro TV Chișinău a anunțat despre tentativa de a obține reacții.

Postul de televiziune a eșuat să asigure echilibrul de gen al surselor, oferind acces în știri unui număr de 104 bărbați și 44 de femei.

Limbajul și imaginile video utilizate

În știrile analizate, Pro TV Chișinău a utilizat un limbaj neutru, cu excepția a șapte știri în care a folosit eticheta „*fugarul Ilan Șor*” sau „*grupul criminal Șor*”, fiind vorba despre materialele ce au vizat Partidul Șansă și Partidul Renaștere. Imaginile puse pe post au corespuns normelor deontologice.

Cinema 1

Implicarea în campania electorală

În perioada 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, Cinema 1 a pus pe post în buletinul de știri de limbă rusă, din orele serii, 62 de materiale relevante prezentei monitorizării, dintre care 39 cu caracter electoral direct, majoritatea la rubrica „Electorala 2023”, iar 23 au avut caracter electoral indirect. Majoritatea subiectelor au informat despre activitatea Comisiei Electorale Centrale, despre constatările unor misiuni internaționale de monitorizare a campaniei electorale, despre rezultatele unui sondaj de opinie cu privire la preferințele electorale, tipărirea buletinelor de vot, despre prioritățile unor concurenți electorali prezentate în evenimente de campanie, la dezbateri televizate sau în spoturi video și despre scoaterea din cursa electorală a candidaților Partidului Șansă.

Materialele cu caracter electoral indirect au vizat în mare parte activități ale reprezentanților administrației publice centrale care au fost în măsură să influențeze opinia publică cu referire la anumite subiecte. Majoritatea acestora au vorbit despre acțiunile întreprinse de autorități pentru a reduce din procesul birocratic și a facilita activitatea micilor antreprenori, despre creșterea salariilor medicilor și posibilitatea sporului la salariu pentru profesori, începând din anul viitor, despre subvenții pentru fermieri, credite pentru antreprenori, sprijinul Uniunii Europene pe calea integrării etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Materialele electorale difuzate de Cinema 1 în perioada de raport au respectat principiile neutralității, echidistanței și imparțialității, oferind concurenților electorali șanse egale de prezentare a priorităților.

În total, Cinema 1 a oferit acces în știri pentru 21 de concurenți pentru Primăria capitalei. Reprezentanții CUB au fost citați de trei ori în știri, candidatul PAS la funcția de primar al capitalei, Lilian Carp, candidatul MAN, Ion Ceban, candidatul PPDA, Victor Chironda, și reprezentanții PDCM au fost citați în câte două materiale, iar reprezentanții Partidului Politic Șansă au fost citați și/sau menționați în trei știri, fiind vorba de materiale controversate în care s-a vorbit despre propunerea de a-i scoate din cursa electorală pentru corupție politică și scoaterea acestora din cursă în ultima zi de campanie. Ceilalți 15 concurenți au avut câte o apariție fiecare, vorbind despre prioritățile lor electorale.

În perioada de raport, Cinema 1 a difuzat 18 materiale care au pus în lumină pozitivă partidul de guvernământ PAS, oferind detalii despre majorarea salariilor medicilor, explicând cum vor fi oferite indemnizațiile unice de 200 de mii de lei pentru întreprinderile nou create și 600 de mii de lei pentru dezvoltarea celor deja create, vorbind despre registrul comerțului electronic și indemnizații de zeci de mii de lei pentru antreprenorii mici (știrea din buletinul din 27 octombrie). La 31 octombrie, este citat ministrul Economiei și Digitalizării, Dumitru Alaiba, care spune că economia RM este încă fragilă, dar autoritățile fac reforme ca să dezvolte toate ramurile acesteia: „*Ca să obținem rezultate la noi trebuie să de trei ori mai mult efort decât în orice altă țară din regiune și asta facem*”. În altă știre din 31 octombrie despre întâlnirea prim-ministrului Recean cu președintele portughez, premierul afirmă că „*Vizita președintelui portughez în Republica Moldova este un semnal puternic al aprecierii înalte pentru eforturile Republicii Moldova pe calea integrării europene*”. Alte știri au informat despre prezentarea de către ministrul Educației și Cercetării a informației despre proiecte de milioane de euro pentru dezvoltarea universităților din RM, despre evenimentul în cadrul căruia au fost donate 1200 de paturi pentru spitalele din republică, cu participarea ministrei Sănătății, prioritățile Guvernului

Recean de a facilita afacerile în RM (1 și 2 noiembrie, respectiv), sprijinul acordat de UE pentru dezvoltarea afacerilor (24 octombrie), opinii pozitive din partea societății civile despre procesul integrării europene (24 octombrie) etc. Materialele respective au fost favorabile atât concurentului PAS în cursa pentru Primăria capitalei, cât și celor din alte localități ale republicii.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Majoritatea materialelor analizate (55) în perioada monitorizată nu au fost pluraliste, citând, de regulă, o singură sursă, fără a oferi informații de context. Postul a avut în total patru materiale controversate, în toate materialele fiind respectat dreptul la replică.

Cinema 1 nu a asigurat echilibrul de gen al surselor, fiind citate prioritar surse de sex masculin (56), în detrimentul surselor de sex feminin (10).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul și imaginile video utilizate în materialele relevante au fost conforme cu normele etice și deontologice.

ITV Moldova

Implicarea în campania electorală

La 28 octombrie, în urma deciziei CSE, licența postului de televiziune ITV Moldova a fost suspendată. Respectiv, în raport au fost incluse datele monitorizării pentru perioada 24-27 octombrie.

În perioada de referință, postul ITV Moldova a difuzat 33 de subiecte cu caracter electoral direct sau indirect, dintre care 27 de materiale au fost încadrate la rubrica „Electorală”, iar altele șase – în afara rubricii. Materialele au vizat unii concurenți electorali și acțiunile de campanie lansate de aceștia, au prezentat prioritățile asumate de candidați, au oferit informații despre procesul electoral, furnizate de CEC. De asemenea, postul a relatat despre perchezițiile efectuate la unii reprezentanți ai Partidului Șansă, prelungirea mandatului de arest pe numele deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, membri ai Partidului Renaștere.

O bună parte din subiecte au ilustrat multiplele probleme ale capitalei (*lipsa parcărilor, curți deplorabile, străzi care se află de ani de zile în reparație, amenajări nereușite*) fie prin intermediul cetățenilor, fie prin intermediul contracandidaților lui Ion Ceban, primarul degrevat. De menționat că acestea s-au regăsit atât în cadrul rubricii electorale, cât și în afara rubricii.

La categoria subiecte cu caracter electoral indirect se încadrează și cele despre parcul Gagauziyaland, adresarea repetată a deputaților independenți la Curtea Constituțională cu solicitarea de a urgenta examinarea modificărilor operate la Codul electoral, declarația Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind încălcarea normelor democratice în Republica Moldova și situația dramatică în care s-au pomenit agricultorii.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În cele patru ediții monitorizate, postul ITV Moldova a asigurat accesul în știri a șapte concurenți electorali înscrși în cursa pentru Primăria Chișinău. Astfel, Cristina Vulpe (Partidul Șansă) și Lilian Carp (PAS) au avut câte două apariții cu expunerea priorităților electorale, iar alți trei concurenți - câte o apariție, cu prezentarea programului pentru dezvoltarea orașului. Doi concurenți electorali au apărut în materiale de conflict (Ruslan Codreanu/Blocul Electoral „Ruslan Codreanu” și Victor Chironda/PPDA). De asemenea, candidații partidelor Șansă și Renaștere pentru Primăria Orhei, Bălți și Comrat au avut apariții în cinci materiale separate. Astfel, cumulativ, candidații acestor partide au fost favorizați prin cele mai dese apariții pe ecran.

Din cele 33 de materiale monitorizate, 14 au fost părtinitoare și l-au defavorizat, în mare parte pe Ion Ceban, concurent electoral MAN (11 materiale). Acestea au descris detaliat, prin vocea locuitorilor, multiple probleme ale orașului care rămân nesoluționate ani în șir și pun în pericol, zi de zi, viața cetățenilor: curți pline de gropi și noroi, pe timp de ploaie, terenuri de joacă nesigure pentru copii, lipsa trotuarelor, reparația drumurilor care se tergiversează pe perioade nedeterminate: „...o mai făcut el ce-o mai făcut, da se laudă numai cu trotuarele...pe la poșta veche, acolo, un drum de 30 de ani se face și nu se mai face, da de promis el o promis... totul se începe de la primar, cum dă el comanda, așa de face...el se lauda că o făcut lucru 90%, da nu știi dacă o făcut măcar 10 procente...”, „...te uiți la drumuri și-ți pui întrebarea, da cum e gospodarul? Și deodată totul e clar, se descurcă sau nu...de câte ori ne-am adresat, dar fără folos...”, „...am căzut de câteva ori din cauza bordurilor înalte și a trotuarelor, mă împiedic” (25 octombrie); „...avem primărie, lasă să facă, nu doar foto și video...” (26 octombrie).

Au fost supuse criticii și unele soluții identificate și implementate recent de Primărie, de exemplu, amenajarea pistei pentru bicicliști, pe strada 31 August 1989, care, potrivit persoanelor intervievate, creează dificultăți și risc sporit de accidente: „mașinile se puteau opri pe drum, la policlinică, dar acum unde să te oprești?...mulți vin cu copiii la policlinică și unde să se oprească...”, „...eu stau și mă uit, ori chiar merg la volan, nu am văzut nici un biciclist...”, „...în cele din urmă, vor înțelege că a fost o greșeală (pista) și o vor lichida...” (27 octombrie).

Tot în context negativ, apar și reprezentanți APC în trei materiale despre situația critică din agricultură (24 octombrie), degradarea normelor democratice și „eșecul justiției” (26 octombrie), riscul de fraudă al alegerilor („La noi în țară nimeni nu are drepturi, suntem o țară liberă, dar avem dictatură...” (27 octombrie).

Pe data de 24 octombrie, a fost difuzat un subiect despre parcul „Gagauzyaland, care va fi construit după modelul celui din Orhei”. Potrivit lui Dmitrii Constantinov, președintele Adunării Populare din Comrat, un proiect de așa anvergură este o dovadă clară că bașcanul se ține de cuvânt și orice alte suspiciuni care planau asupra ei cândva ar trebui să fie uitate, mai ales când vezi câte se construiesc în jur: „Această echipă își face munca și ar trebui să ne mândrim cu asta”. La alegerile pentru bașcanul Găgăuziei, Evghenia Guțul a fost susținută de Ilan Șor, iar astfel de materiale cu prezentarea realizărilor obținute într-un timp scurt, au potențial de favorizare pentru candidații suspecți de afiliere/apropiere cu Ilan Șor.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Pluralismul surselor nu s-a regăsit în conținutul jurnalistic analizat, doar zece știri din cele 33 monitorizate fiind scrise cu documentarea mai multor surse. Deși unele materiale au inclus mai multe opinii ale cetățenilor, acestea nu pot fi calificate drept pluraliste, întrucât au transmis, de regulă, aceleași punct de vedere și o perspectivă unilaterală asupra problemei relatate.

În perioada monitorizată, postul ITV Moldova a difuzat 18 materiale controversate, dintre care trei nu au asigurat, în niciun fel, dreptul la replică. Acestea l-au vizat pe Ion Ceban, candidat MAN, care este acuzat de lipsă de transparență de către contracandidatul Ruslan Codreanu (25 octombrie), precum și de evitarea confruntărilor directe cu alți concurenți, pentru că nu și-a îndeplinit promisiunile, acuzații aduse, în două știri separate, de către Victor Chironda, candidat PPDA (26, 27 octombrie).

În alte cinci materiale care, de asemenea, îl vizează pe Ion Ceban și îl poziționează în context defavorabil, reporterii au menționat că au încercat să obțină o reacție până la înregistrarea materialului, dar nu au reușit, sau au încercat să echilibreze cu alte informații, irelevante contextului.

Din perspectiva egalității de gen, echilibrul surselor nu a fost asigurat, bărbații fiind citați de 59 de ori, iar femeile de 22 de ori. Numărul mare de surse citate în cele patru zile de monitorizare este determinat, în mare parte, de interviuarea cetățenilor în materiale controversate.

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor monitorizate cu tentă electorală, postul ITV Moldova a utilizat un limbaj neutru. Imaginile, care au însoțit materialele, au fost, de asemenea, neutre, în corespundere cu normele deontologice.

Orizont TV

Implicarea în campania electorală

La 28 octombrie, în urma deciziei CSE, licența postului de televiziune Orizont TV a fost suspendată. Respectiv, în raport au fost incluse datele monitorizării pentru perioada 24-27 octombrie.

În intervalul de referință, postul Orizont TV a realizat 29 de subiecte cu caracter electoral direct sau indirect. Dintre acestea, 24 s-au regăsit la rubrica „Electorală 2023”, iar altele cinci – în afara rubricii. Jurnaliștii Orizont TV au informat despre acțiunile de campanie ale unor concurenți electorali, au mediatizat prioritățile acestora pe diverse domenii de activitate, au comunicat detalii despre scrutinul din 5 noiembrie, oferite de CEC.

Postul a mai relatat despre cele 65 de percheziții demarate într-un dosar de finanțare ilegală, care au vizat mai mulți reprezentanți sau simpatizanți ai Partidului Șansă, prelungirea mandatelor de arest pentru Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, membri ai Partidului Renaștere. De asemenea, jurnaliștii Orizont TV au realizat și două reportaje despre condițiile grele de trai din satele Copanca și Plop-Știubei (Căușeni).

La capitolul materiale cu caracter electoral indirect se înscriu subiectele despre asistența externă pentru agricultori blocată de APC în condiții de criză, startul proiectului Gagauziyaland, solicitarea repetată a unor deputați din fostul Partid Șor privind examinarea modificărilor operate la Codul electoral și altele.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Postul Orizont TV a oferit timp de acces în buletinele de știri monitorizate pentru șapte concurenți electorali înscriși în competiție pentru Primăria Chișinău. Ion Ceban (MAN) a avut patru apariții, dintre care trei în context negativ, iar una – neutră, Lilian Carp (PAS) – trei apariții, Adrian Albu (PSRM) – trei apariții, dintre care două axate pe programul electoral, iar una a vizat o știre de conflict. Restul candidaților au avut câte una – două apariții.

Candidatul Partidului Șansă pentru Primăria municipiului Orhei a beneficiat de trei apariții. Astfel, în total, reprezentanții acestui partid au avut cinci apariții în edițiile de știri analizate.

Din cele 29 de materiale puse pe post, zece au fost părtinoare. Trei din ele l-au vizat direct pe Ion Ceban, primarul degrevat și candidat MAN, fiind vizibilă predilecția postului de a-l prezenta în context defavorabil, chiar dacă subiectele au fost echilibrate. Reportajele au abordat lipsa locurilor de parcare, promise anterior („...acum patru ani, când candida pentru primul mandat de primar al capitalei, Ion Ceban, promitea câte patru mii de locuri de parcare, iar, până în prezent, ar fi trebuit să fie 16 mii locuri...acum primarul degrevat, candidat MAN la Primărie, spune că a realizat, parțial, promisiunea și că în oraș există câteva mii de locuri pentru mașini. O cifră exactă a locurilor de parcare el nu a dat..” (24 octombrie); lipsa apei potabile și a sistemului centralizat de canalizare pe o porțiune a străzii Muncești, despre care Ion Ceban nu știe nimic („...nu cunosc detalii despre acest lucru, dar toate lucrurile care sunt de acest tip sunt luate la evidență și echipele vor interveni după necesitate...”, 26 octombrie), precum și cea a blocurilor cu ascensoare vechi și foarte periculoase care „datează încă din perioada sovietică” și în care oamenii rămân des blocați ore în șir (27 octombrie).

Tot în aceeași cheie sunt realizate și două reportaje în satele Copanca și Plop-Știubei, raionul Căușeni, în care primarii, exponenți PSRM, sunt acuzați de către locuitori că nu și-au îndeplinit promisiunile electorale: „...*primarul a promis că, în următorii patru ani, asfalt va fi 100%, dar, deocamdată, nu-i după cum vedeți...*” (26 octombrie). Localnicii din ambele sate enumeră lista lungă de probleme cu care se confruntă și care, în viziunea lor, nu vor avea degrabă soluționare.

Contribuția fostului Partid Șor și, nemijlocit, implicarea lui Ilan Șor în soluționarea problemelor cetățenilor a fost relatată în patru subiecte „...*din cauza bombardării frecvente a multor orașe din Israel, o parte a concetățenilor noștri a decis să revină în Moldova, iar, pentru asta a fost nevoită să apeleze la platforma lui Ilan Șor. Potrivit lui Șor, de la izbucnirea războiului, peste 1000 de oameni au fost ajutați să revină în Moldova, iar zilnic primește sute de cereri...*” (24 octombrie); știrea despre parcul Gagauzyaland, care va fi construit cu suportul lui Ilan Șor și care este o dovadă că echipa bașcanului își respectă promisiunile. Potrivit Evgheniei Guțul: „...*parcul va oferi peste 100 locuri de muncă, noi construim parcul pentru copiii noștri, pentru familiile tinere...Dumneavoastră ați crezut în programul nostru...construcția parcului a fost una din promisiunile echipei noastre...*” (24 octombrie); subiectul despre „*asistența financiară acordată de Ilan Șor în cadrul programului său de susținere a sectorului agricol*”, dar blocată de autorități. Materialul enumeră toate măsurile incluse în programul lui Ilan Șor pentru a salva sectorul agricol și a veni în sprijinul fermierilor (25 octombrie). O altă știre mediatizează marșul pentru alegeri corecte, în care se menționează că „*oamenii ...au ieșit în stradă în speranța că își vor putea exprima votul la 5 noiembrie fără presiuni*”: „*Luptăm pentru dreptate, partea Ilan Șor, cu Șansa, cu Lungu și cu Cristina... ei sunt pentru popor. Oamenii din Israel cine i-o adus?*” (27 octombrie). Aceste știri sunt în măsură să favorizeze candidații partidelor apropiate lui Ilan Șor, având în vedere rolul de salvator în care acesta este prezentat.

Reprezentanții APC apar în context negativ în două materiale relevante monitorizării: în știrea despre accidentarea mortală a unei consiliere PACE, subiectul fiind completat cu informații de context privind numărul mare de accidente soldate cu decese în care au fost implicați polițiști (27 octombrie), precum și în știrea despre blocarea asistenței oferite de Ilan Șor fermierilor aflați în mare dificultate (25 octombrie), ambele materiale având potențial de defavorizare a candidaților PAS.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În mai mult de jumătate de știri monitorizate a fost asigurat pluralismul de opinie, acestea fiind realizate cu documentarea mai multor surse.

În ceea ce privește materialele de conflict, 17 la număr, acestea au fost toate echilibrate, fiind vizibil efortul reporterilor de identificare a surselor alternative.

La documentarea știrilor relevante acestei monitorizări, reporterii au citat 61 de bărbați și 25 de femei, raportul fiind net în defavoarea surselor de sex feminin.

Limbajul și imaginile video utilizate

Postul Orizont TV nu a utilizat limbaj discriminatoriu la adresa candidaților electorali, iar imaginile au fost difuzate fără abateri de la normele deontologice.

Vocea Basarabiei TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, postul de televiziune Vocea Basarabiei a difuzat 59 de știri cu caracter electoral. Dintre acestea, 30 au fost publicate la rubrica specială „Electorală 2023”, iar 23 - în afara acestei rubrici. Știrile directe s-au referit la procesul electoral în general, programele și promisiunile candidaților; dar și la neregulile depistate de către observatorii naționali și internaționali, cum ar fi cele atestate în raportul Promo-LEX de monitorizare a alegerilor și în cel al Misiunii ENEMO, care au scos în prim-plan principalele încălcări grave, cum ar fi coruperea alegătorilor, folosirea resurselor administrative în campania electorală și altele. Postul a mai informat despre acțiunile poliției privind investigarea fenomenului de corupere a alegătorilor de către unii participanți la scrutin, decizia Comisiei pentru Situații Excepționale de a scoate din cursa electorală Partidul Șansă, suspendarea licențelor a șase posturi de televiziune. Alte materiale, cu caracter electoral indirect, au vizat decizia CEDO pe cazul Stoianoglo, compensațiile pentru sezonul rece și programul „Ajutor la contor”, avansarea pe calea integrării europene și susținerea oferită de partenerii externi etc.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

În perioada de raport, postul Vocea Basarabiei a reflectat subiectele electorale de o manieră echidistantă, fără favorizarea sau defavorizarea anumitor concurenți. În patru materiale publicate la rubrica electorală, postul s-a referit la programele electorale ale candidaților la funcția de primar al Municipiului Chișinău, din partea formațiunilor PAS – Lilian Carp; PSRM – Adrian Albu; Renaștere – Vasile Bolea și MAN – Ion Ceban. Toate au fost echidistante, egale ca spațiu, neutre ca mesaj, fără atacuri la adresa concurenților. Într-o știre au fost vizați candidații electorali ai Partidului Renaștere, Irina Lozovan, înregistrată la Ocnița, și, parțial, Alexandr Nesterovschi, care e înregistrat la Bălți. Ambii figurează într-o știre în care se relatează despre faptul că Irina Lozovan a acceptat să ia bani de la un grup criminal pentru a-i oferi unor primari. Știrea îi pune pe ambii candidați în lumină negativă.

Autoritățile publice centrale au fost puse atât în lumină negativă, cât și pozitivă. Mai multe materiale din această perioadă s-au referit la decizia CEDO în cazul Stoianoglo, acesta, dar și invitatul redacției, ex-președintele CC, Alexandru Tanase, acuzând guvernarea care l-a demis din funcție pe procurorul general. În același timp, știrile de la rubrica „Moldova Europeană” sau alte materiale (13) care s-au referit la succesele guvernării în procesul de aderare la Uniunea Europeană, la indemnizațiile acordate în luna octombrie profesorilor sau compensațiile la căldură, au pus în lumină pozitivă guvernarea.

Candidații din partea PSRM și ai Partidului Renaștere au fost vizați pozitiv într-o știre și negativ în două materiale fiecare. Candidații Partidului Șansă au fost vizați negativ în toate cele șase știri în care s-a vorbit despre ei.

Majoritatea materialelor analizate au respectat dreptul la replica. Într-o singură știre care se referă la scoaterea Partidului Șansă din cursa electorală nu a fost inclusă și opinia celor vizați. În buletinul din 3 noiembrie au fost aduse doar argumentele Comisiei pentru Stare Excepțională, la care s-a referit în conferința de presă prim-ministrul Dorin Recean, dar lipsește partea vizată - Partidul Șansă.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Vocea Basarabiei a avut o abordare echidistantă în știrile difuzate în această perioadă, iar pluralismul de opinie a fost asigurat în special, de vox-uri, care au prezentat o multitudine de opinii. De menționat că, în perioada de raport, postul a publicat mai multe vox-uri pe teme electorale, cetățenii fiind întrebați ce cred despre importanța alegerilor din 5 noiembrie, despre coruperea alegătorilor în campaniile electorale etc. Vox-urile au fost realizate nu doar în capitală, ci și în alte orașe ale țării – la Comrat, Cahul, Bălți, Orhei.

Datorită numărului mare de știri de tip Vox Populi, materialele relevante au fost în această perioadă de raport mai puțin dezechilibrate din perspectiva gender. Astfel, în total, în știri au fost citate 103 surse de sex masculin și 61 de sex feminin.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de postul Vocea Basarabiei în știrile electorale a fost, în general, neutru. Imaginile care au însoțit materialele electorale au fost difuzate cu respectarea normelor deontologice.

Exclusiv TV

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, Exclusiv TV a difuzat 53 de știri cu caracter electoral direct și indirect. 32 dintre acestea au fost incluse în rubrica „Electorală” și au reflectat promisiunile concurenților electorali, procesele electorale, perchezițiile în dosare privind finanțarea ilegală a unor formațiuni politice, cauza penală pe numele deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, anunțul deputatului Veaceslav Nigai privind plecarea sa din Blocul Socialiștilor și Comuniștilor, blocarea a 30 de site-uri și suspendarea licențelor de emisie a altor șase posturi de televiziune, excluderea Partidului Șansă din cursa electorală, promisiunile bașcanei Evghenia Guțul de a identifica gaze naturale la un preț de zece lei pentru un metru cub și dezmințirea acestor declarații de către ministrul Energiei, Victor Parlicov, opinii ale cetățenilor despre cum văd dezvoltarea orașului, rezultatele unui sondaj realizat de compania Idata, precum și o știre privind procurarea mai multor ambulanțe cu sprijinul partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Știrile electorale indirecte s-au referit la activitatea mai multor miniștri și a unor secretari de stat, la declarațiile președintelui Parlamentului, Igor Grosu, dar și a prim-ministrului Dorin Recean la evenimente în afara țării, vizita președintelui Portugaliei în Republica Moldova.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de referință, în cadrul rubricii electorale, Exclusiv TV a asigurat spațiu de emisie pentru mai mult de jumătate din concurenții electorali la funcția de primar al capitalei (18 concurenți). Cele mai multe apariții, nouă la număr, i-au revenit lui Ion Ceban (MAN). Numărul mare de apariții poate fi explicat atât prin evenimentele electorale frecvente ale concurentului electoral, cât și prin criticile ce i-au fost aduse de unii contracandidați. Primarul degrevat a fost urmat de Victor Chironda (PPDA) cu șase apariții, Lilian Carp (PAS) și Vasile Bolea (Partidul Renaștere) cu câte cinci apariții, Vadim Brînzaniuc (PSDE) și Adrian Albu (PSRM), cu câte patru apariții. Celorlalți concurenți le-au revenit câte una, două sau trei apariții. Reprezentanții Partidului Șansă au fost vizați în șase știri cu conotație negativă, care au informat despre percheziții la membrii formațiunii, excluderea din cursa electorală și motivele acesteia.

De notat este că în perioada de monitorizare, Exclusiv TV nu a reflectat concurenții și activitățile acestora în știri separate. Postul de televiziune a difuzat zilnic câte o știre în care a inclus activitățile/ promisiunile/ declarațiile mai multor concurenți.

În materiale relevante prezentei monitorizări, incluse în rubrica electorală, nu a fost observată favorizarea sau defavorizarea evidentă a vreunui concurent electoral. Ușor defavorizantă pentru Ion Ceban poate fi considerată o știre difuzată pe data de 30 octombrie ce a inclus opiniile mai multor cetățene. Pe lângă așteptările vociferate de surse, în material au fost incluse și opinii critice, fără a se referi însă în mod direct la Ion Ceban: „*Podzemca, una, două câte are el. Până amuia noi am stricat tăți picioarele (...) Iaca o trebuit în primul rând de făcut ca lumea să meargă cumsecade*”; „*Transportul în centru. Iată asta o fost promis mai demult și de el tot, că s-a face pentru cei care vin din părțile Chișinăului și să se facă primprejur ceva. Sigur,*

Îs milioane de mașini și nu poate omul să ajungă nici la serviciu, nici la școală, nici nicăieri la vremea la care îi trebuie”; „Străzile din partea caselor nu sunt aranjate. Puține parcuri”.

În afara rubricii electorale, Exclusiv TV a difuzat 19 știri despre activitatea Guvernului condus de Dorin Recean, reflectând deciziile, dar și evenimentele la care au fost prezenți reprezentanții Cabinetului de miniștri. Aceste știri s-au referit la Agrotek Arena (ex. „*Ministrul (n.r. – Dan Perciun) a dat asigurări că instituția pe care o conduce va continua să investească în dezvoltarea universităților, astfel ca tinerii să nu fie nevoiți să plece peste hotare în căutarea studiilor de calitate*”), indemnizațiile pentru absolvenții de la Pedagogie, compensații pentru cadrele didactice, crearea Institutului Național al Educației, majorarea salariilor în Sănătate, subvenții în agricultură, crearea centrelor de sprijin pentru victimele violenței fizice și sexuale, dotarea secțiilor de pediatrie, cabinete special amenajate pentru depistarea cancerului de col uterin, anularea procedurilor birocratice în desfășurarea afacerilor în Republica Moldova, procesul de aderare al Republicii Moldova la UE, întrevvederea prim-ministrului Dorin Recean cu secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, compensații oferite de stat în perioada rece a anului. Unul dintre materiale privind compensațiile în valoare de 800 de lei oferite de Guvern în timpul rece al anului include opinii ale trei cetățene dintr-un sat. Materialul reflectă veniturile mici și cheltuielile mari pentru încălzirea locuințelor pe timp de iarnă, dar nu include opinii critice la adresa guvernării. Autorii materialului subliniază: *„Chiar dacă cei 800 de lei promiși de Guvern nu reprezintă o sumă mare, de acești bani pensionara va putea cumpăra medicamente”*. Una dintre sursele citate susține: *„Cât de cât ne ajută. Dacă ar fi mai mult, ar fi mai bine. Mulțumim măcar și de atât. Oricum e binevenită (suma - n.r.). Jumătate de cub de lemne e în plus.”*

Alte două știri au reflectat prezența președintelui Parlamentului, Igor Grosu, la cel de-al doilea Summit parlamentar al Platformei Internaționale Crimeea, în Praga, și declarațiile lui privind eforturile în domeniul securității depuse de autorități, precum și vizita președintelui Portugaliei în Republica Moldova și întrevvederea oficialului cu șefa statului, Maia Sandu, întâlnire la care președinta a subliniat: *„Vom discuta cu reprezentanții companiilor portugheze, prezente în regiune, despre cum îi putem atrage să dezvolte afaceri în țara noastră”* sau *„Astăzi am continuat discuțiile despre angajamentul Republicii Moldova de a avansa ferm pe cale europeană”*.

Materialele care au reflectat activitatea Executivului, a președintelui Parlamentului și a șefei statului au pus în lumină pozitivă administrația publică centrală și pot fi considerate favorabile exponenților partidului de guvernământ implicați în alegeri, care au beneficiat de transfer de imagine pozitivă.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada de raport, Exclusiv TV a eșuat să asigure pluralismul de opinie. Chiar dacă pe post au fost puse materiale ce au inclus mai multe surse, majoritatea au exprimat un singur punct de vedere. Majoritatea materialelor care au inclus mai multe voci au citat surse prezente la diverse evenimente, de cele mai multe ori cu prezența autorităților publice centrale. Respectiv, acestea nu pot fi considerate pluraliste.

20 dintre cele 53 de știri analizate au avut caracter controversat. Exclusiv TV a asigurat echilibrul surselor în 12 dintre acestea. Neechilibrată poate fi considerată știrea în care deputatul arestat Alexandr Nesterovschi susține: *«Печально, что мы живем в захваченном государстве»* / *„Este trist că trăim într-un stat capturat”* (25 octombrie), materialul în care sunt exprimate opinii critice ale cetățenilor privind anumite probleme din capitală (30 octombrie), o știre inclusă în rubrica electorală în care Andrei Donică (Mișcarea „Speranța-Nadejda”) spune că este dezavantajat pentru că a fost înscris în cursă prea târziu (1 noiembrie), știrea despre finalizarea cercetărilor în dosarul penal în care e vizată deputata Irina Lozovan (2 noiembrie), materialul în care Dorin Recean explică decizia CSE de a exclude Partidul Șansă din cursa electorală invocând coruperea alegătorilor (3 noiembrie).

Dezechilibrat poate fi considerat și materialul în care este citat șeful SIS, Alexandru Musteață, privind blocarea a 31 de site-uri și suspendarea licențelor de emisie a șase posturi de televiziune (30 octombrie). În material autorii se limitează la precizarea că televiziunile menționate nu sunt de acord cu acuzațiile la adresa lor, iar „comentarii de la Vladimir Plahotniuc și Ilan Șor cu privire la anunțul șefului SIS nu pot fi luate”.

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor de sex masculin, bărbații fiind citați de 97 de ori, în detrimentul surselor de sex feminin, care au fost citate de 38 de ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

În majoritatea știrilor cu caracter electoral direct sau indirect, Exclusiv TV a utilizat un limbaj neutru. În cazul a trei materiale, postul de televiziune l-a etichetat pe Ilan Șor despre *politicianul fugat* (беглый политик). Imaginile puse pe post au respectat normele deontologice. În buletinul de limbă rusă de pe 31 octombrie, Exclusiv TV a inclus o știre ce îl viza de Andrei Donică în limba română, doar câteva burtiere fiind în limba rusă.

CONCLUZII GENERALE

În perioada 24 octombrie – 4 noiembrie 2023, în reflectarea campaniei electorale de către 10 posturi TV monitorizate au fost înregistrate următoarele tendințe generale:

Postul public de televiziune **Moldova 1** a oferit acces în știri majorității concurenților electorali, pe care i-a prezentat într-un mod neutru și echidistant, cu excepția lui Ion Ceban (MAN), care a beneficiat de mai multe apariții și context favorabil. Autoritățile publice centrale au fost reflectate preponderent în context pozitiv în știri cu caracter electoral indirect, astfel fiind favorizați și exponenții partidului de guvernământ în cursa electorală.

TVR Moldova a reflectat activitatea unui număr relativ mare de concurenți electorali. Știrile au fost echilibrate, fără a fi sesizate atitudini care ar fi favorizat sau defavorizat pe unii concurenți electorali. Exponenții PAS au fost ușor favorizați prin transferul de imagine din partea administrației publice centrale, a cărei activitate a fost reflectată preponderent în știri cu caracter pozitiv.

Jurnal TV a reflectat în mod obiectiv și echidistant campania electorală, reflectând activitățile de campanie a majorității concurenților electorali, fără a-i favoriza sau defavoriza direct. Candidații partidului de guvernare au fost favorizați de contextul pozitiv al știrilor care au reflectat activitatea administrației publice centrale. Candidatul MAN, Ion Ceban, a fost reflectat în egală măsură în știri neutre și negative.

Postul de televiziune **TV8** a oferit acces în știri pentru majoritatea concurenților electorali, pe care i-a reflectat într-un mod neutru și echidistant, fără a-i favoriza sau defavoriza evident pe vreunul dintre ei.

Pro TV Chișinău a reflectat campania electorală neutru și echidistant, oferind acces egal majorității concurenților electorali, fără a-i favoriza sau defavoriza direct. Ion Ceban, candidatul MAN, a fost ușor defavorizat de un material despre problemele capitalei difuzat în „ziua tăcerii”. Concurenții PAS au fost ușor favorizați, beneficiind de transfer de imagine pozitivă în știri despre activitatea administrației publice centrale.

Cinema 1 a asigurat spațiu de emisie pentru majoritatea concurenților electorali, fără a-i favoriza sau defavoriza direct. Administrația publică centrală și, implicit, partidul de

guvernământ au fost favorizați de mai multe materiale cu conotație pozitivă, care au fost favorabile concurenților PAS în acest scrutin.

Postul **ITV Moldova** a favorizat candidații partidelor politice Șansă și Renaștere, care au beneficiat de cel mai mare număr de apariții, în raport cu alți candidați. Postul l-a defavorizat pe Ion Ceban, concurentul MAN, prin știri părtinitoare ce l-au plasat în context negativ. Autoritățile publice centrale au apărut în lumină preponderent negativă, știrile respective defavorizându-i pe reprezentanții PAS în alegeri.

Orizont TV a favorizat Partidul Politic Șansă prin numărul semnificativ de apariții, dar și prin asocierea cu liderul fostului Partid Politic Șor, prezentat ca un *salvator național*. Candidatul MAN Ion Ceban a fost defavorizat prin materiale negative și părtinitoare.

Vocea Basarabiei TV a oferit acces în știri unui număr restrâns de concurenți electorali, reflectând campania mai mult din perspectiva procesului electoral. Postul a favorizat ușor autoritățile publice centrale în mai multe știri cu conotație pozitivă, care pot fi favorabile și candidaților partidului de guvernământ.

Exclusiv TV a oferit spațiu de emisie pentru mai mult de jumătate din concurenții electorali, pe care i-a reflectat neutru. Activitatea administrației publice centrale a fost reflectată pe larg, favorizând exponenții PAS implicați în alegeri prind transfer de imagine pozitivă.

RECOMANDĂRI

- Radiodifuzorii să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât activitatea lor să fie conformă cu normele legale și ale Codului deontologic al jurnalistului:
 - Să informeze corect, imparțial și echidistant alegătorii.
 - Să asigure pluralismul și diversitatea de opinie, prin includerea în știri a mai multor perspective cu privire la subiectul reflectat.
 - Să promoveze egalitate de gen prin citarea mai multor surse de sex feminin
- Consiliul Audiovizualului să folosească rapoartele de monitorizare pentru a se autosesiza și a evalua dacă posturile TV monitorizate au respectat dreptul cetățenilor la o informare completă, obiectivă și veridică și dreptul concurenților electorali de a avea acces egal la mass-media.
- În cazul constatării abaterilor de la prevederile legale, Consiliul Audiovizualului să aplice sancțiuni proporționale frecvenței și gradului încălcărilor admise.